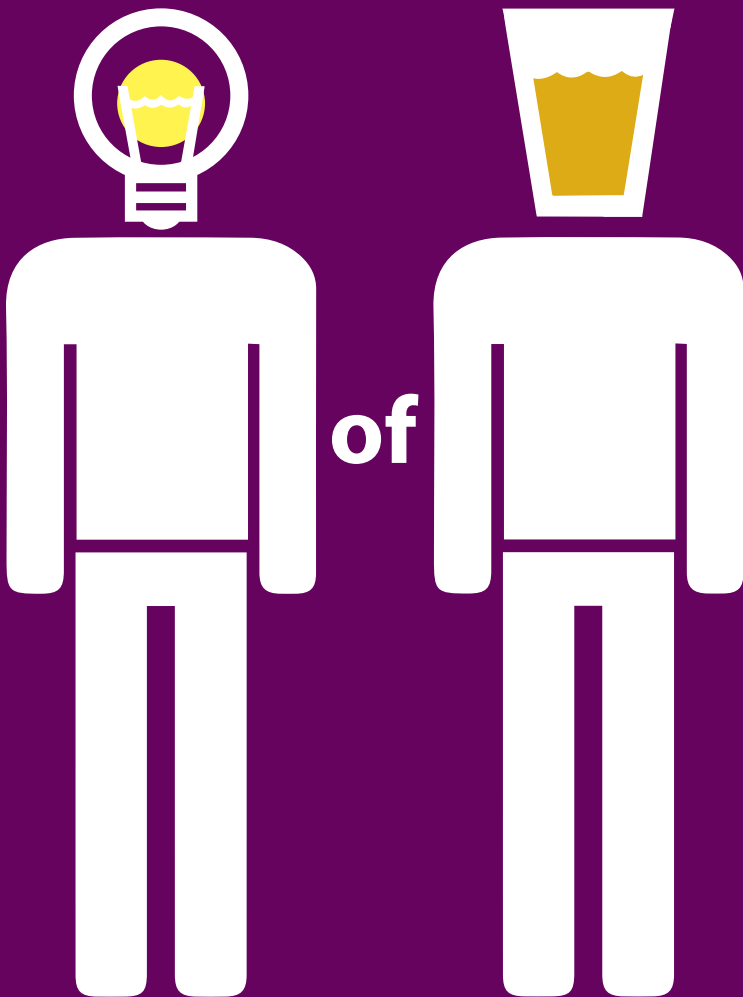

DOORDRINGEN

DOORDRINKEN

Effectevaluatie Halt-straft Alcohol
Samenvatting

Jos Kuppens
Henk Ferwerda

Beke // reeks

In opdracht van

Ministerie van Veiligheid en Justitie, Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum,
afdeling Extern Wetenschappelijke Betrekkingen

Samenvatting van het rapport

Jos Kuppens en Henk Ferwerda

Doordringen of doordrinken

Effectevaluatie Halt-straft Alcohol

© 2014 WODC, Ministerie van Veiligheid en Justitie. Auteursrechten voorbehouden. Voor deze publicatie is licentie verleend aan Bureau Beke.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.

No part of this publication may be reproduced in any form by print, photo print or other means without written permission from the authors.

Samenvatting

In de Halt-straaf Alcohol trekken Halt en instellingen voor verslavingszorg samen op om jongeren die onder invloed of in bezit van alcohol een strafbaar feit plegen inzicht te geven in de gevolgen van alcohol op hun gezondheid en op hun handelen. De Halt-straaf Alcohol is een interventie die zich niet alleen richt op de jongeren zelf, maar ook op (een van) hun ouders. Na acceptatie van de Halt-straaf Alcohol krijgen jongeren van een instelling voor verslavingszorg een leerstraaf (twee bijeenkomsten en een huiswerkopdracht) van in totaal zes uur aangeboden en voor ouders een informatiebijeenkomst van tweeënhalf uur. Jongeren en ouders krijgen onder andere informatie over de werking van alcohol en de gevolgen van alcoholgebruik. Bij jongeren worden nog extra modules toegevoegd, zoals omgaan met groepsdruk en 'nee' leren zeggen als alcohol wordt aangeboden. Met de Halt-straaf Alcohol worden de volgende doelen beoogd:

- Meer kennis over de effecten van het eigen alcoholgebruik en alcoholgebruik in het algemeen voor jongeren en hun ouders;
- Het ontwikkelen van een betere attitude ten aanzien van het gebruik van alcohol door jongeren;
- Minder drinken door jongeren (minder *bingedrinken* en minder overmatig drinken);
- Minder delictgedrag door jongeren;
- Het door ouders ontwikkelen van een betere attitude ten aanzien van het alcoholgebruik van hun kind;
- Het vergroten van betrokkenheid van ouders bij hun alcoholgebruikende kinderen.

Aanleiding effectevaluatie en onderzoeksvragen

De Halt-straaf Alcohol is in 2006 ontwikkeld en toentertijd in enkele regio's uitgerold. Bij het ministerie van Veiligheid en Justitie bestaat de wens inzicht te krijgen in de effectiviteit van de Halt-straaf Alcohol, vanwege een eventuele landelijke uitrol. Aan deze effectevaluatie is een procesevaluatie (Kuppens, Nieuwenhuis en

Ferwerda, 2011) voorafgegaan. Naar aanleiding daarvan is de Halt-straf Alcohol bijgesteld.

De hoofdvraag van de effectevaluatie luidt: *‘in hoeverre is de straf effectief in termen van het vergroten van de kennis ten aanzien van de effecten van alcoholgebruik, de bewustwording ten aanzien van het eigen gebruik (zoals risico’s en effecten van eigen gebruik) en in termen van gedragsverandering en recidive?’*. Deze is uitgewerkt in de volgende deelvragen:

1. Leidt de interventie tot een verandering in kennis en attitude bij de jongeren?
2. Leidt de interventie tot minder alcoholconsumptie van jongeren, zowel in aantallen per keer als per week?
3. Leidt de interventie tot minder recidive, gemeten over een periode van zes maanden?
4. In hoeverre is de interventie effectiever naarmate de betrokkenheid van ouders groter is?
5. In hoeverre veranderen door de Halt-straf Alcohol de kennis en attitude bij ouders over alcoholgebruik en verandert hun visie op hun kind dat een strafbaar feit heeft gepleegd?
6. Welke andere factoren zijn van invloed op de effectiviteit van de straf?

Methoden van onderzoek

In de effectevaluatie staat een vergelijking tussen een gerandomiseerd toegewezen experimentele groep en controlegroep centraal. Binnen dit experimentele design wordt de Halt-straf Alcohol niet aangeboden aan jongeren en hun ouders in de controlegroep; na de introductie bij Halt krijgen zij, *na* het invullen van de eerste vragenlijst, te horen dat ze vanwege de effectevaluatie niet hoeven deel te nemen aan de Halt-straf Alcohol. De jongeren en ouders in de experimentele groep doorlopen de Halt-straf Alcohol.

Iedere jongere en een van de ouders in beide onderzoeksgroepen heeft drie vragenlijsten ontvangen, een voor-, tussen- en eindmeting. De voormeting is voorafgaand aan het intakegesprek bij Halt ingevuld, de tussenmeting na ongeveer zes weken en de eindmeting na ongeveer zes maanden. Er is met drie vragenlijsten gewerkt om zowel verslag te doen van kortetermijneffecten (de periode van ongeveer zes weken tussen voor- en tussenmeting) als van middellangetermijneffecten (de periode van ongeveer zes maanden tussen voor- en eindmeting). De verantwoordelijkheid voor het toesturen en laten invullen van de vragenlijsten lag bij de Haltmedewerkers; bewust is ervoor gekozen om interactie tussen onderzoekers enerzijds en jongeren en hun ouders anderzijds te vermijden. Reden daarvoor is om het proces en bijgevolg de effecten van de Halt-straf Alcohol niet te beïnvloeden.

De respons in het onderzoek is hoog, zelfs als alleen naar complete dossiers gekeken wordt. Van de 432 uitgezette dossiers (onder jongeren en hun ouders) zijn 343 volledig ingevulde dossiers (79,4 procent) ontvangen. Omdat naast de volledige dossiers ook gebruikgemaakt is van 45 dossiers met een of meerdere ontbrekende vragenlijsten, zijn in totaal 388 onderzoeksdossiers (89,8 procent respons) in de effectevaluatie meegenomen. Daarvan zijn 201 jongeren en hun ouders ingedeeld in de controlegroep en 187 jongeren en ouders in de experimentele groep. Analyse wijst uit dat er geen verschillen in achtergronden en kenmerken tussen de controle- en de experimentele groep optreden en de gerandomiseerde toewijzing dus succesvol is geweest. Dit betekent dat we de groep met en zonder interventie kunnen vergelijken op de beoogde effecten.

Naast de zelfrapportage via vragenlijsten aan jongeren en ouders is in het onderzoek gebruikgemaakt van informatie die trainers via vragenlijsten hebben aangeleverd over onder meer de houding van jongeren en ouders tijdens de training. Ook is voor wat betreft informatie over het gepleegde feit en achtergronden en kenmerken van jongeren de registratie van Halt (AuraH) geraadpleegd. Om een zo volledig mogelijk beeld van de recidive te krijgen, zijn naast vragenlijstonderzoek en informatie uit AuraH ook politieregistraties geraadpleegd.

De effecten van de Halt- straf Alcohol

De analyse van eventueel voorkomende effecten van de Halt- straf Alcohol is toegespitst op zeven thema's die voortkomen uit de doelen van de interventie: alcoholkennis over alcohol van zowel jongeren als ouders, attitude ten opzichte van alcoholgebruik van jongeren en ouders, drinkgedrag van jongeren, recidive van jongeren en betrokkenheid van ouders. Op deze thema's is zowel voor de korte als de middellange termijn gekeken of het doorlopen van de Halt- straf Alcohol effecten teweegbrengt.

Het doorlopen van de Halt- straf Alcohol levert drie kortetermijneffecten op. Ten eerste leidt het volgen van de Halt- straf Alcohol tot de mening bij jongeren dat hun alcoholkennis is toegenomen. Dit is een subjectief en gedeeltelijk kenniseffect, want de kennisscores wijzen uit dat de daadwerkelijke kennis niet is toegenomen. Ten tweede komt hetzelfde effect ook voor bij ouders die de Halt- straf Alcohol doorlopen hebben; ook zij zijn van mening dat hun kennis is toegenomen, maar de daadwerkelijke kennis blijkt niet te zijn toegenomen. Ten derde wordt de betrokkenheid van ouders ten aanzien van hun kinderen door het volgen van de Halt- straf Alcohol bevorderd.

Ook bij jongeren die de Halt- straf Alcohol niet hebben gevolgd, komt een kortetermijneffect voor. Hoewel het een doelstelling van de Halt- straf Alcohol is, ontwikkelen juist de controlegroepjongeren, die de Halt- straf Alcohol niet hebben doorlopen, zich op korte termijn tot lichtere drinkers. Met andere woorden: het lijkt

voor het drinkgedrag van jongeren op korte termijn juist meer effect te hebben om alleen door de politie te zijn aangehouden en doorverwezen naar Halt, zonder de Halt-straft Alcohol te doorlopen.

Het heeft echter de voorkeur om meer naar effecten op de middellange termijn, in dit geval na ongeveer zes maanden, te kijken. Als namelijk alleen naar de korte termijn gekeken wordt, blijft het onduidelijk of behaalde effecten beklijven.

Op de middellange termijn blijkt de Halt-straft Alcohol aan effectiviteit in te boeten. Het doorlopen van de Halt-straft Alcohol heeft alleen nog effect op de subjectieve kenniscomponent van jongeren. Dit betekent dat de Halt-straft Alcohol op de middellange termijn geen aantoonbaar effect heeft opgeleverd op in ieder geval zes van de zeven doelen die zijn onderzocht. Concreet houdt dit in dat de Halt-straft Alcohol geen positief effect heeft op de alcoholkennis van jongeren, de attitude ten aanzien van alcoholgebruik van jongeren, het drinkgedrag en het delictgedrag van jongeren, de alcoholkennis van ouders, de attitude van ouders ten opzichte van alcoholgebruik van het kind en hun betrokkenheid richting het kind.

Los van het wel of niet doorlopen van de Halt-straft Alcohol komt uit het onderzoek naar voren dat onder kinderen van meer betrokken en straffende ouders minder drinkgedrag voorkomt.

Discussie en suggesties

Uit het onderzoek komt naar voren dat het met de Halt-straft Alcohol niet mogelijk is om de doelen die gesteld zijn te verwezenlijken. Dit roept de vraag op of er niet te veel en te ambitieuze doelen zijn gesteld in relatie tot de korte tijdsduur van de Halt-straft Alcohol (zes uur voor jongeren, tweeënhalf uur voor ouders).

Bij andere interventies blijft een onderzoek naar effecten regelmatig achterwege of is het niet mogelijk om een onderzoek naar effecten uit te voeren. Daardoor blijft onbekend of deze interventies de geclaimde effecten daadwerkelijk waarmaken. De Halt-straft Alcohol doet dit in ieder geval niet.

In de effectevaluatie is onverwacht een kortstondig effect onder de controle-groepjongeren gevonden. Zij worden namelijk op korte termijn lichtere drinkers. Dit resultaat wijst in ieder geval op het nut om een bepaalde vorm van handhaving door te zetten. In het geval van de controlegroep bestond deze handhaving uit de aanhouding door de politie en de doorverwijzing richting Halt. Mogelijk kan deze handhaving geïntensiveerd worden door de wijzigingen in de Drank- en Horecawet.

Bevindingen uit wetenschappelijke literatuur en aanvullende analyses wijzen erop dat meer betrokken ouders en straffende ouders kinderen hebben die minder drinken. Het onderzoek leidt echter tot de constatering dat de betrokkenheid van ouders niet via het doorlopen van de Halt-straft Alcohol te bevorderen is.

www.beke.nl